

SANTRAUKA

- ▶ 2017 m. ekonominė aplinka Lietuvoje yra palanki naujo verslo kūrimui bei esamo verslo plėtrai, tačiau yra ir ribojančių veiksnių. Sparčiai didėjantis darbo užmokestis šalies ūkyje skatina namų ūkių vartojimą, taigi, ir įmonių gaminamos produkcijos paklausos augimą. Pastaruoju metu spartėjantis eksporto augimas taip pat skatina esamo verslo plėtrą. Žemų palūkanų aplinka yra palanki verslui finansuoti savo veiklą iš išorinių finansavimo šaltinių, o tebeaugantis pelnai – iš vidinių finansavimo šaltinių. ES paramos fondų lėšų panaudojimas, tikimasi, ateityje spartės ir taip pat lems palankias sąlygas verslo plėtrai.
- ▶ Vis dėlto, palyginus su 2016 m., verslumo aplinkoje yra ir tam tikrų pokyčių. 2017 m., palyginus su 2016 m., įmonių paskolų portfelio augimas lėtėja; lėtėja ir įmonių pelno augimas. Pelno augimo lėtėjimą, tikėtina, lemia sparčiai augantis darbo užmokestis šalies ūkyje, taigi, didėjančios įmonių sąnaudos. Spartus atlygio augimas rodo struktūrines darbo rinkos problemas – reikiamos kvalifikacijos darbuotojų trūkumą.
- ▶ Nors nedarbo lygis Lietuvoje tebėra aukštas, tačiau užimtumas nebedidėja. Tai rodo, kad darbo rinkoje yra neatitikimo tarp esamos kvalifikacijos darbo pasiūlos ir reikiamos kvalifikacijos darbo paklausos problema, o tai daro spaudimą darbo užmokesčio didėjimui. Tokia situacija nėra palanki nei naujo verslo kūrimui, nei esamo verslo plėtrai. Pagal įmonių apklausas reikiamos kvalifikacijos darbuotojų stoka tampa vis svarbesniu įmonių veiklą ribojančiu veiksniu, tačiau, artimiausiu metu, nesitikima greitų darbo rinkos problemų sprendimų.

I. EKONOMINĖ APLINKA IR LIETUVOS ŪKIO PLĖTROS PROGNOZĖS

Ekonominė aplinka yra svarbus veiksnys naujo verslo kūrimui ir esamo verslo plėtrai. Realusis BVP 2016 m. augo 2,3%, o 2017 m. jo augimas paspartėjo (2017 pirmąjį ir antrąjį ketvirtį augo po 4% per metus). Šias tendencijas lemia sparčiai auganti vidaus paklausa bei spartėjantis eksporto augimas. Europos Komisija prognozuoja, kad pagrindinis ekonominio augimo veiksnys 2017–2018 m. turėtų būti sparčiai auganti vidaus paklausa.¹ Tokioje ekonominėje aplinkoje yra patrauklu tiek kurti naują, tiek ir plėsti esamą verslą. Vis dėlto, yra ir rizikos faktorių. Spartus darbo užmokesčio augimas pastaraisiais metais rodo, kad verslo plėtrą gali stabdyti situacija darbo rinkoje – tam tikros kvalifikacijos darbuotojų trūkumas.

Naujo verslo kūrimasis ir esamo verslo plėtros galimybės priklauso tiek nuo ekonomikos struktūros, tiek ir nuo verslo ciklo. Ekonominė aplinka Lietuvoje yra palanki, tačiau yra ir veiksnių, ribojančių verslo augimą ir plėtrą.

Lietuvos ekonomika auga nuo 2010 m., o pastarųjų metų pagrindinis ekonomikos plėtros veiksnys buvo auganti vidaus paklausa. 2016 m. realusis BVP paaugo 2,3%, o 2017 m. pirmąjį ir antrąjį ketvirtį – po 4,0% per metus. Spartėjanti eksporto plėtra taip pat teigiamai prisideda prie BVP augimo (2016 m. prekių ir paslaugų eksportas augo 3,5%, 2017 m. pirmąjį ketvirtį – 6,1%, antrąjį ketvirtį – 9,4% per metus).

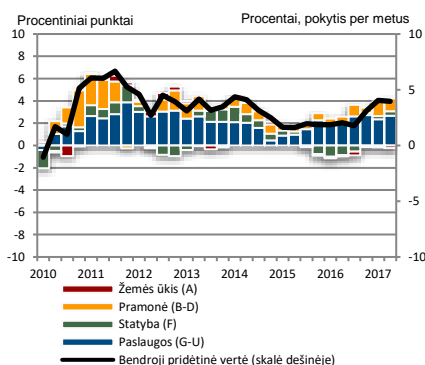
Ūkio sektoriuose sukurta bendroji pridėtinė vertė 2017 m. pirmąjį pusmetį augo beveik visose ūkio sektorių veiklose, išskyrus žemės ūkį. Palyginimui, 2016 m. statyboje ir žemės ūkio sektoriuje jos augimas buvo neigiamas, taigi, pastarieji ūkio sektoriai patyrė sunkumų. Žemės ūkio sektoriuje sukuriama mažiau produkcijos jau nuo 2015 m. ketvirtąjį ketvirtį (t.y. trečius metus iš eilės), o statybų sektorius nuo 2016 m. ketvirtąjį ketvirtį atsigauna (žr. pav. 1). Atsigavimo tendencijos statybų sektoriuje aiškintinos keletu veiksnių. Pasibaigęs 2007–2013 m. ES struktūrinių lėšų įsisavinimo periodas bei negausus ES 2014–2020 m. paramos lėšų panaudojimas 2015–2016 m. buvo viena priežasčių, lėmusių sumažėjusias statybos darbų apimtis. Kita priežastis buvo sumažėjusi statybos darbų paklausa infrastruktūros projektų vystymui.

Žemų palūkanų normų aplinka yra vis dar yra palanki skolinimuisi (investicijoms į naujo verslo kūrimą bei esamo verslo plėtrą), tačiau padėtis darbo rinkoje yra sudėtinga. Nedarbas Lietuvoje mažėjo nuo 2011 m., tačiau vis dar yra gana aukštas (2017 m. II ketvirtį, nedarbo lygis buvo 8%, o 2017 m. antrąjį ketvirtį – 7%). Užimtumas Lietuvoje 2017 m. nebeauga, o darbo užmokesčio augimas pastaraisiais metais yra labai spartus (žr. pav. 2-3). 2017 m. pirmąjį pusmetį vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis per metus paaugo apie 9%. Pakankamai aukštas nedarbo lygis, nebedidėjantis užimtumas ir augantys atlyginimai atspindi darbo rinkos problemas – tinkamos kvalifikacijos darbuotojų stoką. Tai rodo ir įmonių apklausų rezultatai. Pastaraisiais metais darbuotojų stoka, kaip veiklą ribojantį veiklą nurodo vis didesnė dalis Lietuvos įmonių. Spartus darbo užmokesčio augimas palaipsniui lėtina ir įmonių pelno augimą ir riboja galimybes plėsti verslą iš vidinių finansavimo šaltinių.

Panaši ekonominė aplinka, tikimasi, bus ir ateityje. Europos komisija prognozuoja 2017–2018 m. spartėjantį BVP augimo tempą – 2017 m. jis turėtų paaugti 2,9%, o 2018 m. – 3,1%. Pagrindinis ekonominio augimo veiksnys ir toliau bus auganti vidaus paklausa (privatusis vartojimas ir bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas) bei spartėjanti eksporto plėtra. Nėra akivaizdžių požymių, rodančių, kad vidutinio darbo užmokesčio augimas šalies ūkyje galėtų gerokai sulėtėti, todėl spartaus atlygio augimo, tikimasi ir ateityje. Reikiamos kvalifikacijos darbuotojų trūkumas ir toliau turėtų būti svarbiausia verslo plėtrą ribojančiu veiksniu.

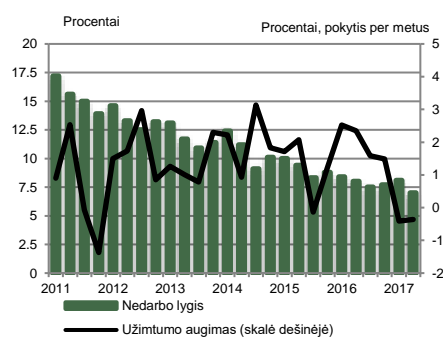
¹ Žr. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-performance-country/lithuania/economic-forecast-lithuania_en

1 pav. Bendrosios pridėtinės vertės kaita 2010–2017 m. (gamybos metodu; palyginamosiomis kainomis)

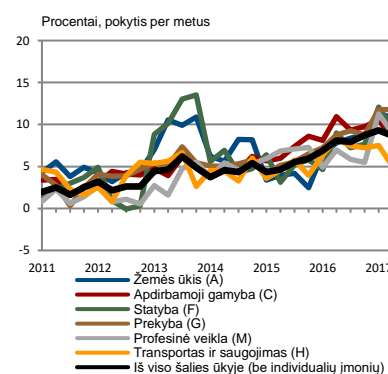
Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“

2 pav. Nedarbas ir užimtumo kaita 2011–2017 m.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, Eurostatas ir VŠĮ „Versli Lietuva“

3 pav. Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio kaita 2010–2017 m. (pagal ūkio sektorius)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“

II. PAGRINDINIAI VERSLUMO RODIKLIAI IR JŲ KAITA

2017 m. pradžioje Lietuvoje buvo 83,3 tūkst. veikiančių įmonių. Beveik 97% veikiančių įmonių buvo įdarbinančios iki 50 darbuotojų, o 3% – daugiau nei 50 darbuotojų. Iš visų įmonių beveik 62% yra mikro dydžio įmonės (turinčios 0–4 darbuotojų). Pagal ūkio sektorius, daugiausia įmonių veikia prekyboje (apie 30% visų įmonių), taip pat kitose paslaugų sektoriaus veiklose – profesinėje, mokslinėje ir techninėje veiklose (12%) ir transporto ir saugojimo veiklose (beveik 10%). Apdirbamojoje gamyboje ir statyboje veikiančių įmonių buvo po 9%, žemės ūkyje – beveik 3%.

2017 m. pradžioje Lietuvoje veikė 83,3 tūkst. įmonių – daugiausia jų (beveik 62%) buvo mikro dydžio įmonės (turinčios 0–4 darbuotojus) (žr. 1 lentelę). Palyginti su 2016 m., per metus veikiančių įmonių skaičius paaugo 4,3% (arba 3,4 tūkst.); tai labiausiai nulėmė mikro dydžio įmonių (turinčių 0–4 darbuotojus) skaičiaus augimas (2,9 tūkst.), tačiau prie to prisidėjo ir mažosios (turinčios 5–9 darbuotojus) įmonės (0,4 tūkst.). Daugiausia įmonių 2017 m. pradžioje veikė prekyboje (30,3% arba 25,3 tūkst.) ir paslaugų sektoriaus veiklose – profesinėje, mokslinėje ir techninėje veiklose (12,2% arba 10,2 tūkst.), transporte ir saugojime (9,6% arba 8,0 tūkst.). Apdirbamojoje gamyboje veikė 7,8 tūkst. (arba 9,4%), statyboje – 7,7 tūkst. (arba 9,3%), o žemės ūkyje – 2,4 tūkst. (arba 2,8%) visų Lietuvos įmonių. Per metus labiausiai daugėjo veikiančių įmonių profesinėje, mokslinėje ir techninėje veiklose (0,9 tūkst.), statyboje ir transporto ir saugojimo veiklose (po 0,4 tūkst.).

Pastebėtina, kad veikiančių įmonių struktūra per laiką keitėsi: jei 2013 m. mikro dydžio įmonių (turinčių 0–4 darbuotojus) dalis šalies ūkyje buvo apie 56%, tai 2017 m. pradžioje – jau beveik 62%. Tuo pačiu laikotarpiu mažėjo mažų (turinčių 5–9 darbuotojus) įmonių dalis – nuo 22% 2013 m. iki 19% 2017 m.; taip pat ir kitų, iki 50 darbuotojų turinčių, įmonių dalys. Tai rodo, kad Lietuvoje nuo 2013 m. sparčiau nei kitose grupėse augo labai mažų (mikro dydžio – turinčių iki 4 darbuotojų) veikiančių įmonių skaičius. Veikiančių įmonių, įdarbinančių iki 250 darbuotojų (tai yra vienas iš smulkių ir vidutinių įmonių apibrėžimo kriterijų) dalis šalies ūkyje nuo 2011 m. beveik nekito ir sudarė virš 99%.

1 lentelė. Veikiančių įmonių struktūra 2017 m. pradžioje

	Pagal dydį										
	Iš viso	0–4 darbuotojai	5–9 darbuotojai	10–19 darbuotojai	20–49 darbuotojai	50–99 darbuotojai	100–149 darbuotojai	150–249 darbuotojai	250–499 darbuotojai	500–999 darbuotojai	1 000 ir daugiau darbuotojų
Skaičius, tūkst. vnt.	83,3	51,5	16,0	8,1	4,8	1,6	0,5	0,4	0,2	0,1	0,0
Dalis (nuo visų įmonių skaičiaus)		61,8%	19,3%	9,7%	5,8%	1,9%	0,6%	0,4%	0,3%	0,1%	0,0%
Pokytis per metus, tūkst. vnt.	+3,4	+2,9	+0,4	0,0	+0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Pagal ūkio sektorius										
	Iš viso	Žemės ūkis (A)	Pramonė (B-E)	Statyba (F)	Didmeninė ir mažmeninė prekyba (G)	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla (M)	Transportas ir saugojimas (H)	Nekilnojamojo turto operacijos (L)	Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla (I)	Administracinė ir aprašymo veikla (N)	Kitos paslaugos
Skaičius, tūkst. vnt.	83,3	2,4	9,4	7,7	25,3	10,2	8,0	4,7	3,5	3,2	9,0
Dalis (nuo visų įmonių skaičiaus)		2,8%	11,3%	9,3%	30,3%	12,2%	9,6%	5,7%	4,2%	3,8%	10,8%
Pokytis per metus, tūkst. vnt.	+3,4	+0,1	+0,2	+0,4	+0,2	+0,9	+0,4	+0,2	+0,1	+0,1	+0,7

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

Verslumo indikatoriai Lietuvoje rodo, kad juridinių asmenų skaičius 1000 gyventojų nuolat didėja – nuo 52,9 vnt. 2011 m. iki 71,7 vnt. 2016 m. (žr. lentelę 2). 2016 m., palyginti su 2015 m., šis rodiklis padidėjo 3 proc. punktais per metus (nuo 68,7 iki 71,7 vnt.). Tai lėmė didėjantis juridinių asmenų skaičius (5,7 tūkst. vnt. arba 2,9% per metus), taip pat ir mažėjęs gyventojų skaičius. Panašios tendencijos yra ir su veikiančių įmonių rodikliu 1000 gyventojų ir veikiančių mažų ir vidutinių įmonių rodikliu 1000

gyventojų kaita – pirmasis didėjo nuo 27,6 vnt. 2015 m. iki 29,2 vnt. 2016 m. pabaigoje (1,6 proc. p.), o antrasis – nuo 27,5 vnt. 2015 m. iki 29,1 vnt. (1,6 proc. p.) 2016 m. pabaigoje.

2015 m. buvo įsteigta 10,2 tūkst. naujų juridinių asmenų, o 2016 m. – 10,5 tūkst., taigi 2016 m., palyginti su 2015 m., naujų juridinių asmenų buvo įsteigta 0,3 tūkst. vnt. (arba 3,1%) daugiau nei 2015 m. Bankrotų skaičius per metus padidėjo 3,7% – 2016 m. bankrutavo 11,8 tūkst. įmonių. Išregistruotų juridinių asmenų skaičiaus augimas buvo labai žymus – 2016 m. išregistruota 17,4 tūkst. įmonių, palyginti su 4,9 tūkst. 2015 m. Apie 13 tūkst. juridinių asmenų buvo išregistruota įsigaliojus LR Vyriausybės nutarimui, kuriame buvo nustatytos sąlygos išregistruoti veiklos nevykdančias įstaigas ar įmones.²

2 lentelė. Pagrindiniai verslumo rodikliai 2006–2016 m.³

Verslumo rodikliai	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
I. Juridiniai asmenys, tūkst. vnt.											
Juridinių asmenų skaičius ⁽¹⁾	142,2	148,2	151,1	153,6	158,9	167,4	179,6	189,9	198,4	204,1	
Veikiančių ūkio subjektų skaičius ⁽²⁾	76,5	81,4	84,6	83,2	87,0	83,6	86,9	90,8	93,0	99,2	104,1
Veikiančių įmonių skaičius ⁽²⁾	60,1	63,6	65,6	63,8	66,8	62,9	65,8	68,3	76,4	79,8	83,3
Veikiančių MVĮ skaičius ⁽²⁾	59,7	63,2	65,2	63,4	66,5	62,6	65,5	67,9	76,1	79,5	82,9
Naujai įregistruotų juridinių asmenų skaičius ⁽¹⁾	9,9	8,6	8,3	9,2	10,4	14,9	13,5	13,9	10,2	10,5	
Išregistruotų juridinių asmenų skaičius ⁽¹⁾	5,4	4,7	5,1	6,1	3,2	3,2	3,2	4,0	4,9	17,3	
Bankrotų skaičius ⁽¹⁾	3,3	2,8	3,8	7,1	10,0	11,2	11,1	11,6	11,4	11,8	
II. Fiziniai asmenys, tūkst. asmenų											
Savarankiškai dirbančiųjų skaičius (15-74 m.) ⁽³⁾	182,3	145,8	136,2	115,3	114,6	123,6	136,4	141,5	147,6	153,1	
Savarankiškai dirbančiųjų, įdarbinančių kitus, skaičius (15-74 m.) ⁽³⁾	29,9	30,4	31,8	28,4	29,6	28,0	28,0	30,2	30,4	32,1	
Verslumo lygio rodikliai											
Juridinių asmenų skaičius 1000 gyventojų	44,2	46,5	48,1	50,3	52,9	56,3	61,0	65,0	68,7	71,7	
Veikiančių ūkio subjektų skaičius 1000 gyventojų ⁽⁴⁾	23,5	25,3	26,6	26,5	28,5	27,8	29,3	30,8	31,8	34,3	36,5
Veikiančių įmonių skaičius 1000 gyventojų ⁽⁴⁾	18,5	19,8	20,6	20,3	21,9	20,9	22,1	23,2	26,2	27,6	29,2
Veikiančių MVĮ skaičius 1000 gyventojų ⁽⁴⁾	18,4	19,7	20,5	20,2	21,8	20,8	22,0	23,1	26,0	27,5	29,1
Naujai įregistruotų juridinių asmenų skaičius 1000 gyventojų	3,1	2,7	2,6	3,0	3,5	5,0	4,6	4,7	3,5	3,7	
Naujai įregistruotų juridinių asmenų skaičius nuo visų (ankstesnio laikotarpio) juridinių asmenų	7,2	6,0	5,6	6,1	6,8	9,4	8,0	7,7	5,4	5,3	
Savarankiškai dirbančiųjų skaičius 1000 gyventojų	5,7	4,6	4,3	3,8	3,8	4,2	4,6	4,8	5,1	5,4	
Savarankiškai dirbančiųjų, įdarbinančių kitus, skaičius 1000 gyventojų	0,9	1,0	1,0	0,9	1,0	0,9	0,9	1,0	1,1	1,1	

Šaltiniai: ⁽¹⁾ Juridinių asmenų registras, ⁽²⁾ Lietuvos statistikos departamentas, ⁽³⁾ Eurostatas, ⁽⁴⁾ Rodikliai atitinkamų metų pradžioje.

III. NAUJO VERSLO KŪRIMO TENDENCIJOS – JURIDINIAI ASMENYS

2015 m. naujo verslo kūrimas buvo sulėtėjęs, o 2016 m. nauji juridiniai asmenys steigėsi sparčiau. Tačiau 2016 m. labai padaugėjo išregistruotų juridinių asmenų – tai buvo labiau susiję su įstatyminės bazės pokyčiais, o ne su bendra makroekonominė situacija Lietuvoje. 2017 m. pradžios tendencijos rodo toliau spartėjantį naujų juridinių asmenų steigimą ir nuosaikesnį juridinių asmenų išregistravimą, taigi, ekonominė aplinka verslo steigimuisi yra palanki.

Remiantis Juridinių asmenų registro (toliau – JAR) duomenimis, naujo verslo steigimas 2016 m. buvo spartesnis nei 2015 m. 2016 m. naujų juridinių asmenų buvo įsteigta 3,1% (arba 0,3 tūkst.) daugiau nei 2015 m., o jų skaičius 2016 m. pabaigoje buvo 204,1 tūkst. 2015 m. juridinių asmenų steigimas buvo vangus, o tai buvo sietina su sulėtėjusiu naujų įmonių steigimu – labiausiai prekyboje ir transporto paslaugų veikloje. Šiuose sektoriuose veikiantys verslo subjektai patyrė daugiausia sunkumų dėl įvestų tarpusavio ES bei Rusijos ekonominių sankcijų bei prekybos tarp ES ir Rusijos bei kitų NVS šalių apimčių mažėjimo. 2017 m. pirmąjį pusmetį naujai įregistruotų juridinių asmenų skaičius augo 6% (0,3 tūkst.) – 2016 m. pirmąjį pusmetį naujai įregistruotų subjektų skaičius buvo 5,5 tūkst., o atitinkamu laikotarpiu 2017 m. – 5,8 tūkst. (žr. pav. 4).

Taigi, 2016–2017 m. pradžioje naujų verslų skaičius augo, tačiau daugėjo ir išregistruotų juridinių asmenų. 2016 m. buvo išregistruota 17,3 tūkst. įmonių (palyginimui, 2015 m. – 4,9 tūkst.). Didelis (apie 13 tūkst.) išregistruotų juridinių asmenų skaičius iš dalies yra sietinas su teisinės bazės keitimu – LR Vyriausybės nutarimu, kuris leido Juridinių asmenų registrą tvarkytojams išregistruoti juridinius asmenis, kurių likvidavimas pradėtas iki 2004 m. sausio 1d. ir nebaigtas per 10 metų nuo juridinio asmens teisinio statuso „likviduojamas“ įsigijimo.⁴ 2017 m. pirmoje metų pusėje, išregistruotų juridinių asmenų skaičius buvo 4,2% (0,1

² http://www.registrucentras.lt/bylos/dokumentai/jar/Likviduojamu_JA_sarasas_2016-12-22.pdf

³ Kadangi kai kurie išvestiniai verslumo lygio rodikliai yra skaičiuojami naudojant skirtingus duomenų šaltinius, juos paskaičiuoti galima toliau išdėstytu būdu. Veikiančių įmonių skaičius 1000 gyventojų ir veikiančių MVĮ skaičius 1000 gyventojų rodikliai gaunami padalinus veikiančių ūkio subjektų skaičių metų pradžioje iš gyventojų skaičiaus (tūkst. asmenų) metų pradžioje. Juridinių asmenų skaičius 1000 gyventojų paskaičiuojamas dalinant vidutinį metinį juridinių asmenų skaičių iš gyventojų skaičiaus (tūkst. asmenų) kitų metų pradžioje. Kiti rodikliai skaičiuojami atitinkamai.

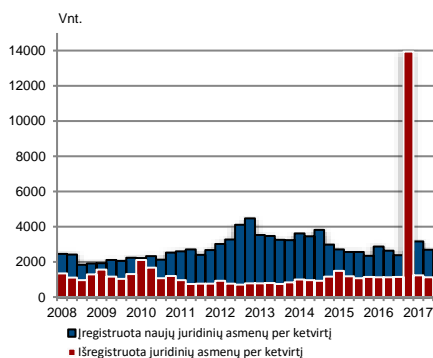
⁴ http://www.registrucentras.lt/juridiniai_asmenys/

tūkst.) didesnis nei tuo pačiu laikotarpiu 2016 m. (2016 m. pirmąjį–antrąjį ketvirčiais išregistruota 2,3 tūkst., o 2017 m. pirmąjį–antrąjį ketvirčiais – 2,4 tūkst. juridinių asmenų). Kadangi naujai įregistruotų juridinių asmenų skaičius 2017 m. pirmąjį pusmetį augo sparčiau (padidėjo 0,3 tūkst. juridinių asmenų) nei išregistruotų juridinių asmenų skaičius (0,1 tūkst.), įregistruotų ir išregistruotų įmonių balansas 2017 m. pirmąjį pusmetį buvo geresnis nei ankstesniais metais.

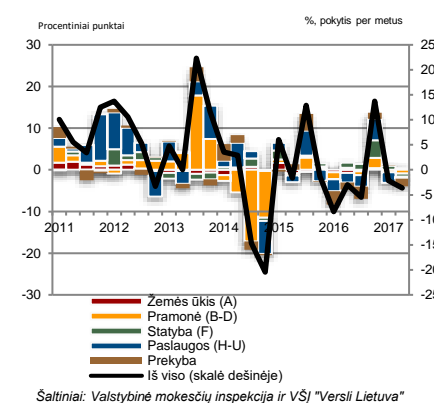
Remiantis Valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – VMI) duomenimis, 2016 m., palyginti su 2015 m., buvo įregistruota maždaug 1 tūkst. įmonių mažiau nei 2015 m. (2015 m. – 13,2 tūkst., o 2016 m. – 12,2 tūkst.). Nors VMI duomenys rodo šiek tiek kitokias tendencijas nei JAR duomenys, tačiau, tikėtina, kad tendencijos skiriasi tik dėl skirtingo įmonių įsiregistravimo laikotarpio į JAR ir mokesčių mokėtojų. Labiausiai įmonių steigimas mažėjo prekyboje bei kitose paslaugų sektoriaus veiklose (M, R, S pagal ERVK2 red. ir kt.), taip pat statyboje.⁵ Sumažėjęs naujai įregistruotų įmonių skaičius 2016 m. taip pat lėmė, kad 2017 m. daugiau nei 1 metus veikiančių įmonių skaičius (ir nepakeitusių statuso iš veikianti į kitą) šiek tiek mažėjo (2017 m. pirmąjį ketvirtį – 2,1%, antrąjį ketvirtį – 3,6%) (žr. pav. 5). Tačiau pozityvi tendencija yra daugelyje veiklų didėjanti daugiau nei 1 metus veikiančių įmonių dalis (žr. pav. 6). Nors šis rodiklis šalies ūkyje 2017 m. pirmąjį pusmetį yra panašus į 2016 m. (apie 58-60%), pagrindinėse ūkio veiklose jis gerėja. 2017 m. prekybos įmonių išgyvenamumo rodiklis buvo apie 60% (2016 m. – 55%), transporto ir saugojimo veikloje – 89% (2016 m. – 87%), profesinėje ir mokslo veikloje – 73% (2016 m. – 67%), statyboje – 81% (2016 m. – 77%), žemės ūkyje – 99% (2016 m. – 96%). VMI duomenys (kaip ir JAR duomenys) taip pat rodo teigiamą 2017 m. naujų įmonių augimo tempą (2017 m. pirmąjį pusmetį – 1%).

Pagal teisinį statusą 2017 m. pradžioje veikė 66,9 tūkst. uždarytų akcinių bendrovių, jos sudarė 80% visų šalies ūkyje veikiančių įmonių, o jų skaičius per metus padidėjo 2,6% (arba 1,7 tūkst. vnt.). Taip pat didėjo ir mažųjų bendrijų – per metus jų skaičius augo 4% (arba 0,1 tūkst. vnt.), o jų dalis ekonomikoje yra 4,0%. Veikiančių individualių įmonių skaičius mažėjo nuo 2013 m. iki 2016 m., tačiau padaugėjo 2017 m. Įdomu tai, kad įregistruotų individualių įmonių skaičius nuolat mažėja, bet 2017 m. buvo stebimas veikiančiųjų skaičiaus padidėjimas. 2017 m. pradžioje veikiančių individualių įmonių skaičius šalies ūkyje buvo 11,5 tūkst. (arba 14% visų Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų). Taigi, pagal teisinį statusą, Lietuvoje dominuoja uždarnosios akcinės bendrovės; mažesnes dalis sudaro individualiosios įmonės ir mažosios bendrijos (žr. lentelę 3).

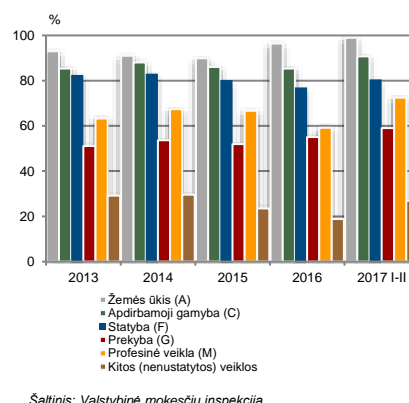
4 pav. Juridinių asmenų skaičiaus kaita 2008-2017 m.

5 pav. Daugiau nei 1 metus veikiančių įmonių skaičiaus kaita 2011-2017 m. (pagal ūkio sektorius)

6 pav. Daugiau nei 1 metus išgyvenusių įmonių dalis 2013-2017 m. (pagal ūkio sektorius)

⁵ Tai pat tikėtina, kad nuo 2015 m. mažėjo ir kuriamų fiktyvių įmonių skaičius; tai daro įtaką ir naujai įsisteigusių įmonių statistikai. Fiktyvios įmonės dažnai buvo steigiamos tam, kad jas galėtų įsigyti trečiųjų šalių piliečiai, o tai suteikdavo šiems asmenims teisę gyventi Lietuvoje ir laisvai judėti Šengeno zonoje. 2015 m. buvo sugriežtinta leidimų gyventi šalyje išdavimas trečiųjų šalių piliečiams, besiverčiantiems komercine veikla.

3 lentelė. Veikiančių įmonių struktūra pagal teisinį statusą 2013–2017 m.⁶

		2013	2014	2015	2016	2017
Iš viso	Skaičius, tūkst., vnt.	65,8	68,3	76,4	79,8	83,3
	Pokytis per metus, %		3,8	11,9	4,5	4,3
UAB	Skaičius, tūkst., vnt.	53,4	55,2	62,6	65,2	66,9
	Dalis nuo visų įmonių, %	81,1	80,9	81,9	81,7	80,4
	Pokytis per metus, %		3,5	13,2	4,3	2,6
AB	Skaičius, tūkst., vnt.	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
	Dalis nuo visų įmonių, %	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
	Pokytis per metus, %		-0,9	0,0	-0,9	-6,1
IĮ	Skaičius, tūkst., vnt.	11,0	10,9	10,2	9,9	11,5
	Dalis nuo visų įmonių, %	16,7	16,0	13,3	12,4	13,8
	Pokytis per metus, %		-0,6	-6,5	-2,9	16,0
MB	Skaičius, tūkst., vnt.	0,0	0,6	2,2	3,2	3,4
	Dalis nuo visų įmonių, %	0,0	0,9	2,9	4,0	4,0
	Pokytis per metus, %			246,5	46,4	4,0
Kitos teisinės formos	Skaičius, tūkst., vnt.	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2
	Dalis nuo visų įmonių, %	1,7	1,7	1,5	1,5	1,4
	Pokytis per metus, %		51,1	-2,2	1,4	2,3

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

IV, NAUJO VERSLO KŪRIMO TENDENCIJOS – SAVARANKIŠKAI DIRBANTYS ASMENYS

2017 m. šalies ūkyje mažėjo savarankiškai dirbančiųjų skaičius – šių metų pirmąjį ketvirtį jų mažėjo 5% per metus (arba 7,8 tūkst. asmenų). Palyginti, vidutiniškai 2016 m. savarankiškai dirbančiųjų (15–74 m. amžiaus) daugėjo 3,8% (arba 5,6 tūkst. asmenų), tačiau jau nuo 2016 m. ketvirtojo ketvirčio jų skaičius krito. Šias tendencijas labiausiai nulėmė savarankiškai dirbančiųjų (nesamdančių kitų darbuotojų), priklausančių 50–74 m., amžiaus grupėms kaita. Vis dėlto, vyresnių asmenų bendrasis užimtumas nuolat didėja, todėl, tikėtina, kad keičiasi jų užimtumo statusas (iš savarankiškai dirbančiųjų į samdomuosius). Taip pat tikėtina, kad dalis savarankiškai dirbančiųjų pradeda veikti kaip juridiniai asmenys. Apie 11% visų užimtųjų 2017 m. pradžioje sudarė savarankiškai dirbantys asmenys, didžiausia jų dalis yra vyresnių asmenų (50–74 m.) amžiaus grupėje.

2016 m. savarankiškai dirbo 153,1 tūkst. (15–74 m. amžiaus) šalies gyventojų, tai buvo 3,8% (arba 5,6 tūkst. asmenų) daugiau nei 2015 m. 2017 m. pirmąjį ketvirtį savarankiškai dirbančiųjų šalies ūkyje buvo jau tik 148,2 tūkst. arba 5,0% (14,7 tūkst. asmenų) mažiau nei tą patį laikotarpį 2016 m. Daugiausia savarankiškai dirbančiųjų yra asmenys, priklausantys 25–49 m. ir 50–74 m. amžiaus grupėms – šie asmenys 2017 m. pradžioje sudarė atitinkamai 58% ir 38% visų savarankiškai dirbančiųjų. Jauni asmenys, priklausantys 15–24 m. amžiaus grupei, yra labiau (nei asmenys kitose amžiaus grupėse) linkę pasirinkti kitas užimtumo formas. 2017 m. pradžioje savarankiškai dirbantieji 15–24 m. amžiaus grupėje tesudarė vos 6% visų šios amžiaus grupės užimtųjų, 25–49 m. ir 50–74 m. amžiaus grupėse savarankiškai dirbančiųjų dalys nuo visų užimtųjų buvo gerokai didesnės (11,2% ir 11,9% nuo atitinkamos amžiaus grupės užimtųjų) (žr. pav. 7-8).

Savarankiškai dirbantieji, vykdanys veiklą išsiimant verslo liudijimą, sudaro iki 20% visų vykdančių individualią veiklą asmenų; ši struktūra per laiką keičiasi mažai. 2015 m. asmenų dirbančių pagal verslo liudijimą skaičius paaugo beveik 7%, o 2016 m. – 9%, o 2017 m. (sausio-rugpjūčio mėn.) – jų skaičius nebeaugo.⁷ Pastarosios tendencijos gali būti sietinos su teisinės-mokestinės bazės pasikeitimu – nuo 2017 m. pasikeitusio verslo liudijimų apmokestinimo ir daugelyje veiklų didėjusių jų kainų.⁸ Kadangi yra tendencijų, rodančių, kad veikiančių individualių įmonių skaičius pastaruoju metu didėja (žr. III dalį), tikėtina, kad dalis savarankiškai dirbančiųjų pradeda veikti kaip juridiniai asmenys.

Dauguma savarankiškai dirbančiųjų nesamdo kitų darbuotojų – tokių asmenų dalis tarp visų savarankiškai dirbančiųjų yra apie 80%, o likusieji 20% samdo kitus darbuotojus. Šis savarankiškai dirbančiųjų pasiskirstymas nuo 2013 m. beveik nekinta. Tarp savarankiškai dirbančiųjų labiausiai samdyti kitus darbuotojus yra linkę asmenys, priklausantys 25–49 m. ir 50–74 m. amžiaus grupėms – šiose grupėse 2017 m. virš 20% asmenų samdo kitus, o 15–24 m. amžiaus grupėje dominuoja savarankiškas darbas be papildomos samdos. 2017 m. savarankiškai dirbančiųjų asmenų skaičiaus mažėjimą lėmė savarankiškai dirbančiųjų ir nesamdančių kitų darbuotojų kaita: labiausiai mažėjo savarankiškai dirbančiųjų 50–74 m. amžiaus grupėje (lėmė 2,2 proc. p. viso savarankiškai dirbančiųjų augimo mažėjimo) ir 25–49 amžiaus grupėje (1,4 proc. p.) (žr. pav. 8). Nors bendrasis užimtumas Lietuvoje 2017 m. nebedidėja, tačiau jis didėja 50–74 m. asmenų amžiaus grupėse. Tai, tikėtina, rodo, kad dalis savarankiškai dirbančiųjų šiose amžiaus grupėse keičia užimtumo statusą iš savarankiškai dirbančiųjų į samdomuosius.

Pagal ūkio sektorius 2017 m. pradžioje, kaip ir 2016 m., pradžioje, daugiausia savarankiškai dirbančiųjų dirbo žemės ūkyje (apie 30% visų savarankiškai dirbančiųjų), taip pat paslaugų sektoriuje, ypač prekyboje (apie 20% visų savarankiškai dirbančiųjų). Statyboje ši dalis yra apie 11%, o apdirbamojoje gamyboje 10%. 2017m. pradžioje, palyginti su atitinkamu 2016 m. laikotarpiu,

⁶ Duomenys atitinkamų metų pradžioje.

⁷ Paskaičiuota pagal VMĮ duomenis, įvertinus vidutinius metinius vidurkius.

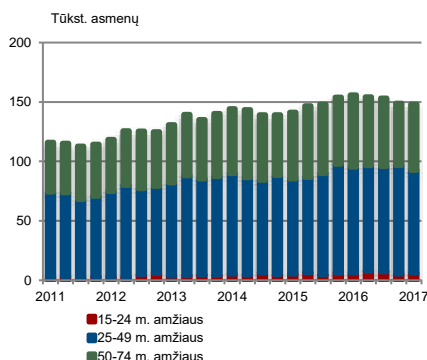
⁸ https://www.vmi.lt/cms/nauijenos5/-/asset_publisher/EO8tCBQzzyos/content/id/9155326

labiausiai mažėjo savarankiškai dirbančiųjų žemės ūkyje (lėmė 3,3 proc. p. viso savarankiškai dirbančiųjų augimo mažėjimo) ir prekyboje (2,7 proc. p.), bet jų daugėjo apdirbamojoje gamyboje (žr. pav. 9).⁹

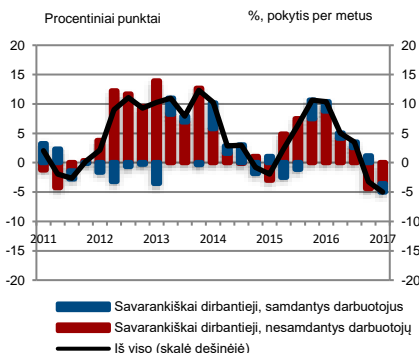
Savarankiškai dirbantys asmenys Lietuvoje sudaro apie 11–12% visų užimtųjų.

7 pav. Savarankiškai dirbančiųjų asmenų struktūra 2011-2016 m. (pagal amžiaus grupes)

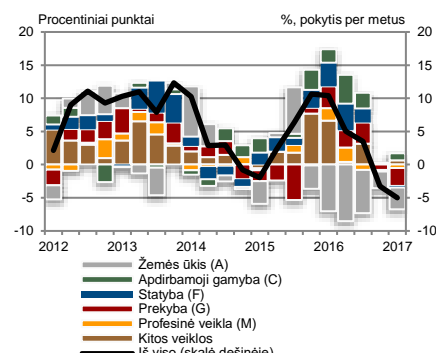
Šaltiniai: Eurostatas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

8 pav. Savarankiškai dirbančiųjų asmenų kaita 2011-2017 m. (pagal statusą)

Šaltiniai: Eurostatas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

9 pav. Savarankiškai dirbančiųjų asmenų kaita 2011-2017 m. (pagal ūkio sektorius)

Šaltiniai: Eurostatas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

V. VERSLO FINANSAVIMAS

Naujo verslo kūrimui ar esamo verslo plėtrai labai svarbus yra prieinamumas prie finansavimo šaltinių. Paskolų, suteiktų privačioms ne finansų įmonėms, portfelis 2017 m. pradžioje didėjo, tačiau jo augimas yra gerokai lėtesnis nei 2016 m. 2017 m. pirmąjį ir antrąjį ketvirtį paskolų portfelis paaugo atitinkamai 6,3% ir 2,7% per metus. Uždirbamas pelnas, kuris yra svarbus verslo plėtros, finansuojamos nuosavomis lėšomis, veiksnys, taip pat pastaruoju laikotarpiu auga gerokai lėčiau nei anksčiau. ES paramos lėšų įsisavinimas pamažu spartėja. Taigi, 2014–2020 m. ES paramos lėšos tampa vis svarbesniu Lietuvos įmonių išorinio finansavimo šaltiniu.

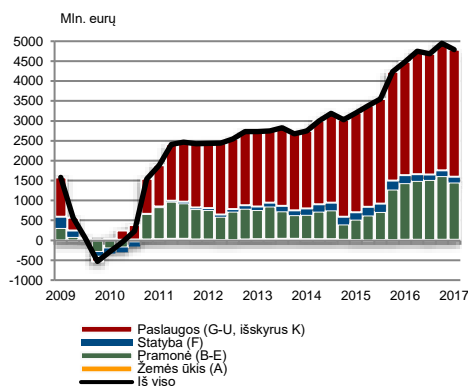
Ne finansų įmonių pelnas prieš apmokestinimą 2015 m. per metus didėjo beveik 40% (arba 1204 mln. eurų)¹⁰, o 2016 m. – jau tik 17% (arba 716 mln. eurų) (žr. pav. 10). Pagal ūkio sektorius, 2016 m. pelnai per metus paaugo visuos ūkio sektoriuose, išskyrus statybą, ir keletą pramonės bei paslaugų sektorių veiklų (pvz. prekyboje, transporto veikloje ir kt.). 2017 m. pradžioje įmonių pelnai ekonomikoje nebedidėjo – uždirbamas pelnas 2017 m. pirmąjį ketvirtį buvo beveik 15% (arba 157 mln. eurų) mažesnis nei prieš metus, o metinis pelno augimas (skaičiuojant keturių ketvirčių slenkamąsias sumas) buvo 6,9%. Tai sietina su spartesniu nei pajamų įmonių sąnaudų augimu. 2017 m. pirmąjį ketvirtį pelnai šiek tiek augo paslaugų sektoriaus transporto ir saugojimo, informacijos ir ryšių, profesinėje ir mokslinėje bei apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veiklose; daugumoje kitų veiklų jie buvo mažesni nei tuo pačiu laikotarpiu prieš metus. Statybų sektoriaus 2017 m. pirmojo ketvirčio nuostolis buvo didesnis nei tuo pat laikotarpiu prieš metus, o 2016 m. statybų sektoriaus pelnas buvo mažesnis 34% nei 2015 m. 2017 m. pirmąjį ketvirtį pelnai labiausiai sumažėjo pramonėje – beveik 34% (arba 123 mln. eurų) ir didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje – beveik 13% (arba 22 mln. eurų), Taigi, daugumoje ūkio sektorių uždirbami pelnai mažėjo, todėl ir verslo plėtros perspektyvos iš uždirbamo ir sukaupto pelno yra prastesnės nei 2016 m.

Po labai stipraus paskolų portfelio didėjimo 2016 m., jo augimas 2017 m. lėtėjo (žr. pav. 11). Paskolų išdavimas privačioms ne finansų įmonėms 2017 m. antrąjį ketvirtį augo 2,7% per metus (2017 m. pirmąjį ketvirtį – 6,3%), tai sudarė 215,8 mln. eurų. Bendroji išduotų paskolų suma 2017 m. antrąjį ketvirtį buvo 8345,8 mln. eurų. Palyginimui, 2016 m. išduotų paskolų portfelis augo gerokai sparčiau – 597,5 mln. eurų arba 7,8%, taigi 2017 m. pradžios tendencijos rodo lėtėjantį paskolų portfelio augimo tempą. Pagal ūkio sektorius didžiausias paskolų portfelio suma 2017 m. pradžioje buvo paslaugų sektoriuje, ypač nekilnojamo turto operacijų veikloje (2134,4 mln. eurų) ir prekyboje (1733,5 mln. eurų), taip pat apdirbamojoje gamyboje (1213,6 mln. eurų), gerokai mažesnė statyboje (466,1 mln. eurų) bei žemės ūkio veikloje (328,6 mln. eurų). Šie skirtumai tarp sektorių priklauso nuo sektorių veiklos specifikos ir jų dydžio, taip pat nuo sektorių poreikio skolintis tam tikru (pvz. verslo ciklo) metu. 2017 m. paskolų portfelis augo itin sparčiai paslaugų sektoriaus administracinėje ir aptarnavimo veikloje (97,4 mln. eurų arba beveik 52%) ir apdirbamojoje gamyboje (80,2 mln. eurų arba 7,1%), taip pat privataus paslaugų sektoriaus mažosiose veiklose (O,P,Q,R,S,T pagal ERVK 2 red.). Palyginimui, 2016 m. buvo padidėjęs transporto sektoriaus išorinio finansavimo poreikis (šis tikėtina, buvo susijęs su abipusiu ES ir Rusijos embargu tam tikriems produktams), tačiau 2017 m. šio sektoriaus poreikis skolinintis slopo. Panašios tendencijos buvo ir prekyboje – prekybos įmonių kreditavimo poreikis, dėl tų pačių priežasčių gerokai didėjęs 2015 m., 2016–2017 m. nuslopo. Statybų sektoriuje paskolų portfelis, ilgą laikotarpį mažėjęs, 2017 m. šiek tiek paaugo. Tai, tikėtina, susiję su suaktyvėjusia šio sektoriaus veikla 2017 m. Pagal paskolų trukmę, didžiausias dalį (daugiausiai nei pusę) paskolų portfelio šalies ūkyje sudaro vidutinio laikotarpio (1–5 metų) paskolos, mažesniąją dalį sudaro ilgo laikotarpio (nuo 5 metų) paskolos, o mažiausią – trumpo laikotarpio (iki 1 metų) paskolos. Tai rodo, kad įmonės yra labiau linkusios iš paskolų finansuoti investicinius projektus ir mažiau – skolintis apyvartinėms lėšoms.

⁹ Remiantis VMI duomenimis, 2017 m. sausio–rugpjūčio mėn. individualią veiklą vykdančių ūkininkų per metus mažėjo maždaug 1 proc. Žemės ūkyje jau trečius metus iš eilės mažėja sukuriama pridėtinė vertė, o tai rodo, kad šis sektorius susiduria su problemomis.

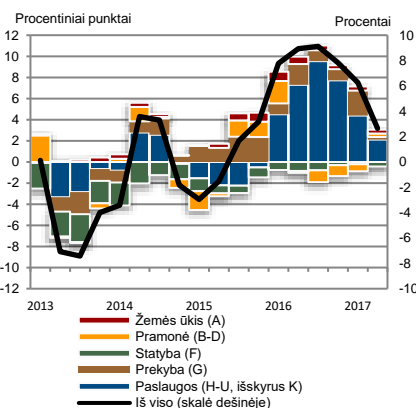
¹⁰ Skaičiuojamos keturių ketvirčių sumos.

10 pav. Ne finansų įmonių pelnas prieš apmokestinimą (pagal ūkio sektorius); 4 ketvirčių slenkamosios sumos 2009-2017 m.

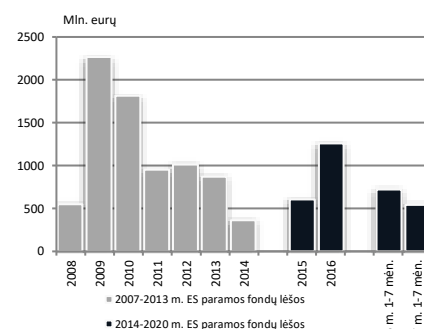
Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

11 pav. Paskolų ne finansų įmonėms portfelio kaita 2013-2017 m. (pagal ūkio sektorius)

Šaltiniai: Lietuvos bankas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

12 pav. ES paramos lėšų panaudojimas pagal 2008-2013 ir 2014-2017 m. programas

Šaltiniai: LR Finansų ministerija, www.esinvesticijos.lt ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

Pasibaigus struktūrinių ES paramos fondų lėšų 2007–2013 m. panaudojimo periodui ir prasidėjus 2014–2020 m. finansavimo periodui, ES lėšų panaudojimas buvo sulėtėjęs. 2016 m. tendencijos jau buvo kitokios – skirtas finansavimas buvo dvigubai didesnis nei 2015 m. 2017 pirmąjį pusmetį ir antrojo pusmečio pradžioje (iki liepos mėn. pabaigos) jis buvo beveik 33% mažesnis nei tuo pat laikotarpiu prieš metus, tačiau, tikėtina, kad vėlesniais mėnesiais jis gali paspartėti. Pagal daugelį 2014–2020 m. finansinės paramos prioritetų¹¹ yra skatinamas verslas, todėl šios programos ateityje turėtų daryti teigiamą poveikį verslo plėtrai Lietuvoje.

Apibendrinant, naujo verslo steigimo ir esamo verslo plėtros galimybės 2016 m. buvo šiek tiek geresnės nei 2017 m. – tai rodo sulėtėję pelno augimo tempai, taip pat ir ES lėšų (skirto finansavimo) statistika, o lėtėjantis kreditų portfelio augimas gali būti labiau susijęs su paklausos, ne pasiūlos (makroprudencinės politikos) veiksniais.¹²

IV. VERSLO PLĖTRĄ RIBOJANTYS VEIKSNIAI

2017 m. užimtumas Lietuvoje nebedidėja, darbuotojų samda yra sustojusi, nors įmonių apklausos rodo, kad darbuotojų stoka yra viena svarbiausių verslo plėtrą ribojančių veiksnių. 2017 m., kaip ir 2016 m., darbuotojų stoka yra svarbiausias, po paklausos stygiaus, verslo plėtrą ribojantis veiksnys. Su šia problema susiduria visi Lietuvos ūkio sektoriai, o tinkamos kvalifikacijos darbuotojų stoka ir toliau didina spaudimą darbo užmokesčio augimui.

Užimtumas Lietuvoje nebedidėja. Nors 2017 m. II ketvirtį nedarbas Lietuvoje buvo 7,0% – 1 proc. p. mažesnis nei prieš metus (2017 m. I ketvirtį – 8,0%), tačiau užimtumas sumažėjo 0,4% (2017 m. I ketvirtį – taip pat -0,4% per metus). Pakankamai aukštas nedarbo lygis ir nebedidėjantis užimtumas atspindi darbo rinkos problemas – tinkamos kvalifikacijos darbuotojų stoką. Tai rodo ir įmonių apklausų rezultatai. 2017 m. viduryje (liepos mėn.), darbuotojų stoką, kaip veiklą ribojantį nurodė 25% statybos sektoriaus įmonių, 19% prekybos įmonių, 16% pramonės sektoriaus įmonių ir 12% paslaugų sektoriaus įmonių. Nepakankama paklausa, kaip veiklą ribojantis veiksnys, buvo aktualus 39 % pramonės įmonių, 40% statybos įmonių, 41% prekybos įmonių ir 36% paslaugų sektoriaus įmonių. Palyginti su 2016 m. vidurkiu, šio veiksnio įtaka įmonių veiklai mažėjo visuose sektoriuose, o tuo pat metu visuose sektoriuose aštrėjo darbuotojų stokos problema. Su finansiniais sunkumais susiduriančių įmonių dalis mažėjo nuo 2014 m. (išimtis – paslaugų sektorius 2017 m.), o darbuotojų stokos problema tapo svarbesniu, už finansinius sunkumus, įmonių veiklą ribojančiu veiksniu jau 2016 m. (pirmojoje metų pusėje ar vėliau) (žr. pav. 14–15).¹³

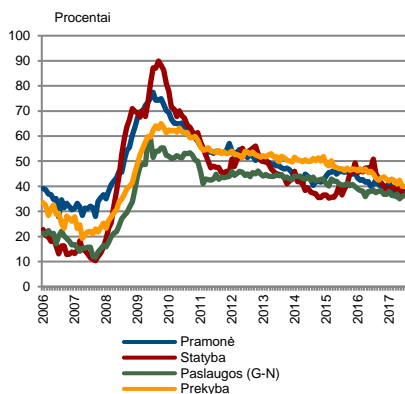
2017 m., palyginti su 2016 m., buvo ir kitų pokyčių. 2016 m. nepakankamą statybos darbų paklausą nurodė beveik 45% statybos sektoriaus įmonių, o 2017 m. (sausio-liepos mėn. vidurkis) – jau 40%. Nuo 2015 m. antrojo pusmečio ir 2016 m. statybos įmonės susidūrė su mažėjančiu statybos darbų poreikiu. Tai lėmė gamybos apimčių bei pelno mažėjimo tendencijas šiame sektoriuje, o sumažėjusios statybos darbų apimtys buvo sietinos su negausiu ES paramos lėšų pagal 2014–2020 m. programą įsisavinimu. Šis pamažu spartėja, ir tai atspindi tiek pelno, tiek ir statybos sektoriaus bendrosios pridėtinės vertės rodikliuose.

¹¹ Pavyzdžiui, mokslinių tyrimų skatinimas, informacinės visuomenės skatinimas, smulkiojo ir vidutinio verslo skatinimas, infrastruktūros plėtros, kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas ir kita. Žr. daugiau <http://www.esinvesticijos.lt/lt/statistics/projektai>.

¹² Šaltinis: LB, 2017 <https://www.lb.lt/uploads/documents/files/AKR%20pagrindzianti%20medziaga%20Q2%202017.pdf> ir <https://www.lb.lt/lietuvs-banko-vaidmuo-uztikrinant-finansini-stabiluma>.

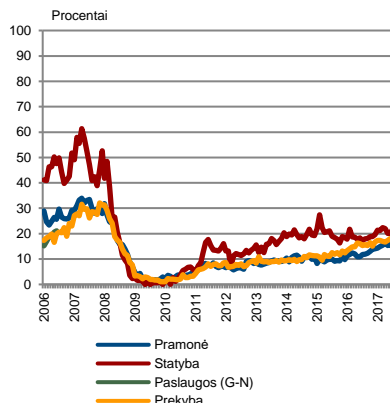
¹³ Kiti ribojantys faktoriai taip pat yra svarbūs įmonių veiklai. Žaliavų ar įrengimų trūkumo problema pramonėje 2017 m. nurodė 9% įmonių, o statybos sektoriaus veikla priklauso nuo oro sąlygų. Pramonėje, gamybos pajėgumų panaudojimo lygis 2017 m. pirmąjį pusmetį buvo apie 75,4%, o 2014-2015 m. – 74-75%. Taigi, šioje veikloje didelių ribojimų gamybos plėtrai nėra. Prekyboje beveik 69% įmonių nurodo konkurenciją kaip veiklą ribojantį veiksni. Kadangi šis ūkio sektorius šalies ūkyje yra pelningas ir didžiausias pagal veikiančių įmonių skaičių (žr. 1 lentelę), nenuostabu, kad prekyboje veikiančios įmonės susiduria su didele konkurencija. Prekybos įmonių veiklą taip pat riboja įstatyminis verslo reguliavimas, tačiau, tai kaip ribojantį veiklą veiksnį, nurodo apie 26% prekybos įmonių.

13 pav. Veiksniai, ribojantys įmonių veiklą – nepakankama paklausa 2006-2017 m. (pagal ūkio sektorius; pakoreguota pagal sezoninį kumą)

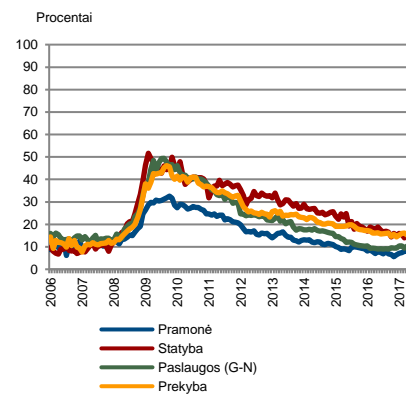
Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

14 pav. Veiksniai, ribojantys įmonių veiklą – darbuotojų trūkumas 2006-2017 m. (pagal ūkio sektorius; pakoreguota pagal sezoninį kumą)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

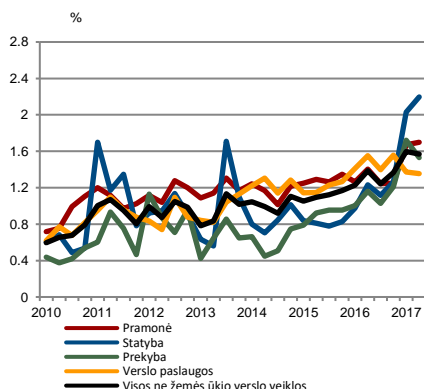
15 pav. Veiksniai, ribojantys įmonių veiklą – finansiniai sunkumai 2006-2017 m. (pagal ūkio sektorius; pakoreguota pagal sezoninį kumą)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

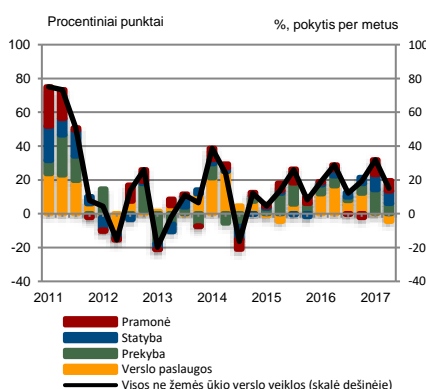
Pagal verslo tendencijų rodiklius, darbuotojų trūkumas yra vienas svarbesnių įmonių plėtrą stabdančių veiksmų; tai parodo ir laisvų darbo vietų lygio kaita. Laisvų darbo vietų lygis sparčiau didėjo jau nuo 2014 m. pabaigos, o 2017 m. pirmąjį pusmetį šis rodiklis buvo vienas aukščiausių per visą pokrizinį laikotarpį (žr. pav. 16). Tokias tendencijas lėmė nuosaikiai augantis užimtumas ir gerokai sparčiau auganti darbo paklausa (žr. pav. 17 ir 18). 2017 m. antrąjį ketvirtį užimtų darbo vietų augimas verslo sektoriuje buvo apie 1,6%, o laisvų darbo vietų augimas net 15,1%. Taigi, laisvos darbo vietos yra sunkiai užpildomos, o labiausiai su šia problema susiduria statybų sektorius. Statyboje 2017 m. antrąjį ketvirtį laisvų darbo vietų augimas buvo daugiau nei 80%, o užimtų darbo vietų daugėjo tik 1,8%, todėl šio sektoriaus veiklą, labiausiai iš visų ūkio sektorių, riboja darbuotojų trūkumo problema (žr. pav. 14). Kituose sektoriuose tendencijos buvo panašios, tačiau disbalansas tarp laisvų ir užimtų darbo vietų augimo buvo gerokai mažesnis nei statyboje. Šios tendencijos kelia spaudimą darbo užmokesčio didėjimui ir lemia labai spartų atlygio augimą šalies ūkyje. Palyginimui, 2016 m. didžiausias laisvų darbo vietų lygis buvo verslo paslaugose bei pramonėje ir būtent šiuose sektoriuose darbo užmokestis 2016 m. augo sparčiausiai. 2017 m. statybos sektoriuje yra didžiausias disbalansas tarp laisvų ir užimtų darbo vietų augimo, todėl darbo užmokesčio augimo tempai šiame sektoriuje yra vieni sparčiausi ekonomikoje.

16 pav. Laisvų darbo vietų lygis 2010-2017 m. (pagal ūkio sektorius)

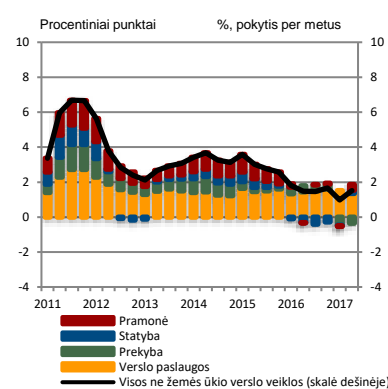
Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

17 pav. Laisvų darbo vietų kaita 2011-2017 m. (pagal ūkio sektorius)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.

18 pav. Užimtų darbo vietų kaita 2011-2017 m. (pagal ūkio sektorius)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ "Versli Lietuva" paskaičiavimai.